

PEDAGOGIK KORREKSIYANING BOLA RUHIYATIGA TA'SIRI

Nodirbek G'ayrat o'g'li Sabirov
Munisa Aybek qizi Ibaydayeva
Xurliman Reypnazarova
Mohinur Yuldasheva

Nukus Davlat Pedagogika Instituti Pedagogika fakulteti
4-bosqich talabalari

“O'qituvchilarning eng muhim vazifasi- yosh avlodga puxta ta'lim berish ularni jismoniy va ma'naviy yetuk insonlar etib tarbiyalashdan iboratdir”

Shavkat Mirziyoyev

Annotatsiya: *Maqolada pedagogika fanidagi korreksion metodlarning bola ruhiyatiga ta'siri atroflicha yoritiladi.*

Kalit so'zlar: *pedagog, tarbiyalanganlik darajasi, pedagogik korreksiya, motiv, motivatsiya.*

Tarbiya haqida so'z borar ekan, avvalo so'zimizni tarbiyaning o'zi nima? Tarbiyaning qanday turlari mavjud? Tarbiyalanuvchi kim? degan savollarga javob topishdan boshlasak o'ylaymanki aslo mubolag'a bo'lmaydi. Pedagogika fani ta'lim va tarbiya haqidagi fan ekanligi barchamizga ma'lum. Endi yuqorida keltirib o'tilgan savollarga javob topishga harakat qilsak, tarbiya-tarbiyachi o'zi xoxlagan sifatlarni tarbiyalanuvchilar ongiga singdirish uchun ularning ruhiyatiga ma'lum maqsadga ko'ra tizimli ta'sir ko'rsatishga aytiladi. Tarbiya beruvchi tarbiyalanuvchiga nisbatan qo'llaydigan turli xil chora-tadbirlar, uning ongi, aqliy salohiyatiga ijobiy ta'sir ko'rsatuvchi turli xil usullardan foydalangan holda beradigan ta'limiy jarayoniga tarbiya deyiladi. Tarbiya ishlari ta'limdan farqli o'laroq, umr bo'yi beriladigan hayotiy saboqdir. Ta'lim ma'lum bir muddat davomida ta'lim oluvchining ongiga singdirish orqali o'rgatiladigan bir o'qitish jarayoni bo'lsa, tarbiya umr bo'yi to'planadigan tajriba desak aslo adashmagan bo'lamiz. Ta'lim-maxsus tayyorlangan kishilar rahbarligida o'tkaziladigan o'quvchilarni bilim, ko'nima va malakalar bilan qurollantiradigan bilim qobiliyatlarini o'stiradigan, ularning dunyoqarashini tarkib toptiradigan jarayondir. Ta'lim va tarbiya bir-biriga yaqin bo'lgan tushunchalardir. Ta'limni tarbiyasiz, tarbiyani esa ta'limsiz tasavvur qilib bo'lmaydi. Shu o'rinda shaxsiy fikrimni aytib o'tmoqchiman, ma'lumotning qanaqaligini ahamiyati yo'q muhimi tarbiya oliy bo'lishi kerak. Ha albatta, bugungi kunda biz pedagoglar o'z oldimizga oliy ma'lumotli kadrlar yetishtirib chiqarishdek maqsadni qo'ygan ekanmiz, shuni unutmashimiz kerakki, oliy ma'lumot har kimda bo'lishi mumkin, lekin oliy tarbiya har kimda ham bo'lavermaydi. Oliy tarbiya esa aynan uydan olinadi, maktabda oliy o'quv yurti va boshqa jabhalarda shakllantirib, rivojlantirib boriladi. Maktabgacha ta'lim muassasalarida, maktabda pedagoglar turli metodlar orqali

tarbiyalanuvchilarga tarbiyaviy ishlarni olib boradi. Bunday tarbiyaviy metodlarga quyidagilar: soʻz orqali ifodalash, koʻrgazmalilik, amaliy namuna, ragʻbatlantirish, jazolash kabilar kiradi. Yuqorida koʻrsatib oʻtilgan tarbiyaviy metodlar orqali bolalarga Vatan tuygʻusi, ota-onaga nisbatan mehr-muhabbat, atrof dagilarga hurmat bilan munosabatda boʻlish, jamiyatda oʻz oʻrniga ega boʻlishning ahamiyati, oilaga gʻamxoʻrlik qilish, Vatanni sevish kabi fazilatlar singdirib boriladi. Tarbiya tushunchasi keng qamrovli tushuncha boʻlganligi sababli tarbiya berishning ham turlicha shakllari bor.

JUMLADAN:

- Aqliy tarbiya: bilim, koʻnima, malaka, aql, ong, fahm-farosat.
- Axloqiy tarbiya: odob, axloq, insonparvarlik, vatanparvarlik, adolat.
- Mehnat tarbiyasi: ishchanlik, ishbilarmonlik, aqliy mehnat, tadbirkorlik, faollik.
- Jismoniy tarbiya: chiniqish, sport turlari.
- Estetik tarbiya: goʻzallik, tozalik, saranjom-sarishtalik, kiyinish madaniyati.
- Ekologik tarbiya: tabiat, atrof muhit, oʻsimlik dunyosiga ongli munosabat.
- Iqtisodiy tarbiya: tejamkorlik, bozor iqtisodiyoti, sarf-xarajat, isrof, foyda-zarar, mulk mulkka egalik.
- Huquqiy tarbiya: fuqarolik, gender tenglik, toʻgʻrilik, halollik, jinoyat, jazo.

Yuqorida koʻrsatib oʻtilgan sifatlarni bola ongiga singdirishda oʻqituvchidan qatʻiyat va tom maʼnoda sabr-matонат talab qilinadi. Oʻqituvchi oʻquvchilarga taʼlim berish jarayonida nafaqat pedagog balki, psixolog boʻlishi ham muhim ahamiyatga ega. Bolalar tarbiyasini toʻgʻri shakllantirishda motivlarning ahamiyati kattadir. Psixologiya faniga oʻzining katta hissasini qoʻshgan olim

Abraxam Maslouning fikricha, motiv-bu ehtiyojlar yigʻindisidir. A.N.Leontev esa motivni inson faoliyatiga yoʻnalgan aniq ehtiyojlar va uni qoʻzgʻatadigan voqelik deb hisoblaydi.¹ Masalan bilim olish ham insonning ehtiyoji hisoblanadi. Bilim olmasdan turib, koʻp narsalarni oʻrganib tajriba orttirib boʻlmaydi. Motivatsiya-murakkab tuzilma, faoliyatni harakatlantiruvchi kuchlar majmuasi boʻlib, u oʻzini mayllar, maqsadlar, ideallar koʻrinishida namoyon qiladi va inson faoliyatini bevosita aniqlab, boshqarib turadi.

Xulosa oʻrnida shuni aytib oʻtishim mumkinki, pedagog oʻquvchilarga taʼlim-tarbiya berishda oʻquvchilarning yosh xususiyatlarini inobatga olgan holda ularga individual psixologik jihatdan yondashishi kerak. Pedagog oʻquvchini jazolaydimi, uni ragʻbatlantiradimi barchasi oʻz oʻrnida boʻlishi kerak. Oʻqituvchi oʻquvchini jazolash bilan birgalikda oʻz oʻrnida ragʻbatlantirib ham turishi kerak. Pedagog olimlarning taʼkidlashicha oʻqituvchining partada oʻtirgan bolaning boshini shunchaki borib silab qoʻyishining oʻzi bolada ruhiy hotirjamlikni keltirib chiqarar ekan. Tarbiyaviy metodlarning yozilmagan qoidalari mavjudki oʻqituvchilar bunday texnikalarni oʻzlari topib qoʻllab jamiyatga foydasi tegadigan barkamol shaxsni tarbiyalashi kerak. Oʻqituvchining eng muhim vazifasi oʻquvchilarning ruhiyatiga taʼsir koʻrsatib bolalarni oʻz-oʻzini tarbiyalashga oʻrgatishdir. Oʻquvchilarning oʻziga boʻlgan ishonchini uygʻotish oʻqituvchining vazifasidir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

- 1.F.I.XAYDAROV, N.I.XALILOVA “UMUMIY PSIXOLOGIYA” TOSHKENT-2009 ¹ 273-bet
- 2.X.IBRAGIMOV, SH.ABDULLAYEVA “PEDAGOGIKA NAZARIYASI” TOSHKENT-2018
- 3.SH.R.BARATOV, L.Y.OLIMOV,O.R.AVEZOV “PSIXOLOGIYA NAZARIYASI VA TARIXI”
TOSHKENT-2019